

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 117/2019-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní o prijatej ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Jozef Holič s. r. o., Poľovnícka 4, Bernolákovo, za ktorú koná JUDr. Jozef Holič, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 65/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 65/2011 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je mu Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava II je p o v i n n ý [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] nahraďiť trovy právneho zastúpenia v sume 352,42 € (slovom tristopäťdesiatdva eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právneho zástupcu Advokátska kancelária JUDr. Jozef Holič s. r. o., Poľovnícka 4, Bernolákovo, za ktorú koná JUDr. Jozef Holič, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 117/2019-10 z 19. novembra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 65/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie“) vo veci zločinu ublíženia na zdraví, v ktorom mal sťažovateľ postavenie poškodeného trestným činom a v ktorom nebolo ku dňu podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté. Sťažovateľ žiada, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 094,20 €.

2. Sťažovateľ v sťažnosti podanej na ústavnom súde 12. novembra 2018 (Rvp 2195/2018) namieta, že konanie pred okresným súdom v trestnej veci, v ktorom mal postavenie poškodeného, ktoré v čase podania ústavnej sťažnosti nebolo ešte právoplatne skončené, trvá už 7 rok.

3. Zo sťažnosti a súvisiacich rozhodnutí vyplýva, že sťažovateľ sa 20. októbra 2010 stal obeťou napadnutia, keď páchatelia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] „po vzájomnej dohode dňa 20.10.2010 v čase okolo 10:00 hod. v [REDAKOVANÉ] pred vchodom do domu č. [REDAKOVANÉ] obvinený [REDAKOVANÉ] úderom päťou zhodil na zem poškodeného [REDAKOVANÉ] a obaja obvinení ho extrémne silnou intenzitou udierali päťami a kopali do oblasti hlavy, tváre, hrudníka a brucha, čím poškodenému [REDAKOVANÉ] spôsobili mnohopočetné pohmoždeniny tváre, hlavy a tela, tržnú ranu na dolnej pere a vo vlasatej časti hlavy a krvácanie do dutiny brušnej z poranenej sleziny a ciev na žalúdku, pričom uvedené poranenia si vyžiadali hospitalizáciu poškodeného v období od 20.10.2010 do 30.10.2010, opakované operácie, chirurgické odstránenie sleziny a liečenie v trvaní približne 2 mesiace a poškodenej poisťovni Všeobecná zdravotná poisťovňa, a s., so sídlom Bratislava, Mamateyova 17 spôsobili škodu v súvislosti s uhradením nákladov na poskytnutú zdravotnú starostlivosť vo výške 12.173,72 eura“.

4. Podľa vyjadrenia sťažovateľa sa v roku 2011 začalo trestné konanie pred okresným súdom vo veci zločinu ublíženia na zdraví, no následne v konaní dochádzalo k opakovaným odročeniam hlavných pojednávaní okrem iného i z dôvodu potreby jeho vypočutia napriek skutočnosti, že v zmysle odborných lekárskeho posudkov nebol na takúto účasť v konaní za účasti obvinených spôsobilý.

5. Ako uvádza sťažovateľ, v konaní pred okresným súdom malo dôjsť tiež k opakovanej zmene zákonného sudcu (z dôvodu preradenia na súd vyššieho stupňa) na základe zmeny rozvrhu práce, čo viedlo k potrebe opätovného vykonania dôkazov v konaní pred súdom.

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že skutočnosť, že ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá konanie temer 8 rokov a stále nie je právoplatne skončené, zakladá i v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva porušenie jeho práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Taktiež poukazuje na skutočnosť, že okresný súd predložil vec na základe podaných odvolaní krajskému súdu až po 6 mesiacoch od vyhlásenia rozsudku. Zároveň sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že napriek skutočnosti, že konanie trvalo taký dlhý čas, bol rozsudkom okresného súdu zo svojím nárokom odkázaný na civilné konanie.

7. Výšku požadovaného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje tým, že trestným činom mu bolo ublížené na zdraví zvlášť zavrhnutiahodným spôsobom s výraznou, až extrémne silnou intenzitou. V dôsledku prežitej traumy a otrasného zážitku má trvalé následky vrátane dlhodobej psychiatrickej dispenzarizácie so sociálnou fóbiou a je celoživotne ohrozený infekciou v dôsledku straty dôležitých vnútorných orgánov. Požadovaná suma predstavuje 10 % z uplatneného nároku na náhradu škody, ktorý si v rámci trestného konania uplatnil.

8. Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom i bez nariadenia ústneho pojednávania vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní a aby okresnému súdu zakázal pokračovať v porušovaní jeho práv. Zároveň žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 10 094,20 € a rovnako si uplatnil aj náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 352,42 €.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

9. Po prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k ústavnej sťažnosti a zároveň oznámila, či

trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčka okresného súdu v odpovedi na výzvu sp. zn. 1 Spr 136/2019 z 2. januára 2020 oznámila ústavnému súdu, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, a zároveň k veci samotnej po oznámení sa s obsahom sťažnosti i súdneho spisu uviedla, že v prejednávanej veci sa konalo bez prietahov. Viaceré odročenia hlavného pojednávania podľa jej názoru nemožno pričítať nečinnosti sudcu. Tomuto záveru predchádza rekapitulácia úkonov okresného súdu s vysvetlením dôvodov vybraných rozhodnutí súdu o odročení hlavného pojednávania. K tvrdeniu sťažovateľa, že spis okresného súdu spolu s odvolaním bol predložený odvolaciemu súdu až 6 mesiacov od rozhodnutia okresného súdu, uviedla, že toto sa nezakladá na pravde, keďže predkladacia správa je z 12. júna 2018, teda len 2 mesiace po vyhotovení rozsudku.

10. Výzvou z 29. januára 2019 ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby sa vyjadril, či trvá na ústnom pojednávaní, a zároveň mu zaslal vyjadrenie okresného súdu na zaujatie stanoviska.

11. Právny zástupca sťažovateľa podaním z 15. januára 2020 k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu uviedol, že vo vyjadrení opomenula, že okresný súd nepresvedčivo zabezpečoval účasť strán na pojednávaní, konal neefektívne, odročoval pojednávanie v situáciách, keď podľa názoru sťažovateľa mohol konať. Opätovne sa vracia ku skutočnosti, že napokon po toľkých rokoch konania, keď sťažovateľ musel znášať tenziu a stres vyplývajúci z neistoty výsledku, bol sťažovateľ odkázaný so svojim nárokom na civilné konanie. Napokon poukazuje na nevhodnosť inštitútu preradenia sudcu, pričom poukazuje na to, že záleží na predsedovi súdu, akým spôsobom zabezpečí, aby pri uplatňovaní tohto inštitútu nedochádzalo k prietahom v konaní.

III.

K obsahu spisu okresného súdu v napadnutom konaní

12. Ústavný súd v záujme objektívneho posúdenia veci požiadal okresný súd o predloženie súdneho spisu, ktorý mu okresný súd doručil na nahliadnutie 10. januára

2020. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, z vyjadrenia okresného súdu a ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil nasledujúci stav namietaného konania:

13. Obžaloba pre zločin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona v predmetnej veci bola podaná 26. mája 2011.

14. Okresný súd začal vo veci konať po 4 mesiacoch a do konca kalendárneho roka 2011 sa uskutočnili dve predbežné pojednania obžaloby. Prvé hlavné pojednávanie vo veci prebehlo 26. januára 2012. Pojednania sa sťažovateľ zúčastnil.

15. Hlavné pojednávanie bolo odročené na 19. apríl 2012. Tohto pojednania sa nezúčastnil jeden z obžalovaných ani právni zástupcovia obžalovaných. Jeden z obhajcov podal žiadosť o odročenie pojednania z dôvodu zabezpečenia dostatočného času na prípravu po prevzatí obhajoby. Sťažovateľ sa pojednania nezúčastnil.

16. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 17. júla 2012. Sťažovateľ sa na pojednávaní nezúčastnil napriek predvolaniu, prítomný bol jeho splnomocnenec. Dňa 17. septembra 2012 požiadal sťažovateľ o pridelenie nového splnomocnenca a zaslal súdu lekárske správy, z ktorých vyplývalo, že zdravotný stav mu neumožňuje zúčastniť sa pojednávaniu. Následne 24. októbra 2012 sa sťažovateľ dostavil i osobne na konajúci súd so žiadosťou o pridelenie splnomocnenca pre konanie.

17. Súd v konaní pokračoval hlavným pojednávaním 25. októbra 2012. Sťažovateľ sa ho nezúčastnil z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti oznámenej konajúcemu súdu 31. októbra 2012. Pojednania sa z dôvodu kolízie pojednávania nezúčastnil i jeden z obhajcov, ktorý udelil substitučnú plnú moc obhajcovi druhého obžalovaného. Dotknutý obžalovaný však trval na prítomnosti svojho advokáta a z tohto dôvodu bolo pojednávanie odročené.

18. Následne 4. februára 2013 zaslal sťažovateľ konajúcemu súdu list, že z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu sa nemôže hlavného pojednania zúčastniť, a k listu

pripojil lekársku správu. Hlavné pojednávanie nariadené na 5. február 2013 sa neuskutočnilo z dôvodu, že jednému z obhajcov sa cestou na súd pokazilo auto, čo mu znemožnilo účasť na hlavnom pojednávaní. Ďalšie hlavné pojednávanie sa uskutočnilo 9. apríla 2013.

19. Pred hlavným pojednávaním nariadeným na 25. jún 2013 zaslal konajúci súd sťažovateľovi výzvu, aby sa buď zúčastnil hlavného pojednávania, alebo predložil súdu lekárske potvrdenie o nemožnosti sa ho zúčastniť. Uvedené hlavné pojednávanie sa napokon neuskutočnilo pre ospravedlnenie sa jedného z obhajcov z dôvodu kolízie pojednávanií. Hlavné pojednávanie nariadené na 10. október 2013 sa opäť neuskutočnilo z dôvodu na strane obhajoby. Na hlavnom pojednávaní 12. decembra 2013 splnomocnenec sťažovateľa opätovne predložil súdu lekárske správy svedčiace o nevhodnosti účasti sťažovateľa na pojednávaní z dôvodu jeho nepriaznivého zdravotného stavu.

20. No až na hlavnom pojednávaní konanom 20. marca 2014 konajúci sudca nariadil znalecké dokazovanie vo veci zdravotného stavu sťažovateľa z dôvodu, že obvinení trvali na jeho vypočutí. Znalecký posudok, ktorý potvrdil nevhodnosť účasti sťažovateľa na pojednávaniach a nevhodnosť konfrontácie sťažovateľa s obvinenými, bol vypracovaný 25. novembra 2014.

21. Dňa 9. januára 2015 došlo k zmene zákonného sudcu z dôvodu zmeny rozvrhu práce. Ďalšie hlavné pojednávanie bolo nariadené na 18. jún 2015. Z dôvodu pochybenia pri doručovaní predvolaní obhajobe sa však pojednávanie nemohlo uskutočniť. Ani hlavné pojednávanie nariadené na 13. október 2015 sa neuskutočnilo tentokrát z dôvodu kolízie pojednávanií na strane splnomocneného zástupcu sťažovateľa.

22. V dôsledku zmeny rozvrhu práce z 26. novembra 2015 bol spis opäť pridelený novému zákonnému sudcovi. Na pojednávaní konanom 19. januára 2016 vyslovili obžalovaní nesúhlas so zmenou v zložení senátu, a preto bolo potrebné uskutočniť hlavné pojednávanie v zmysle § 277 ods. 5 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov opätovne. Ďalšie hlavné pojednávanie sa uskutočnilo 15. marca 2016.

23. Následne sa 15. marca 2016 uskutočnilo hlavné pojednávanie, ktoré bolo opäť odročené. Hlavné pojednávanie nariadené na 31. máj 2016 bolo opäť odročené, tentokrát z dôvodu ospravedlnenej neúčasti prísediacej. Hlavné pojednávanie nariadené na 8. september 2016 bolo odročené na žiadosť obhajoby z dôvodu potreby naštudovania spisu po prevzatí obhajoby a tiež z dôvodu neprítomnosti svedkyne.

24. Na hlavnom pojednávaní konanom 1. decembra 2016 bol síce vypočutý svedok, avšak ostatní predvolaní svedkovia sa na pojednávanie nedostavili. Nasledovali hlavné pojednávania nariadené na 23. február 2017, 4. máj 2017, 29. jún 2017, ktoré boli odročené z dôvodov na strane obhajoby (praceneschopnosť, kolízia pojednávaní, chyba pri doručovaní predvolania), a nasledujúce ďalšie pojednávanie bolo opäť odročené, tentokrát z dôvodu neprítomnosti prísediaceho.

25. K vypočutiu svedkov a následne i poškodeného bez prítomnosti verejnosti došlo na hlavných pojednávaniach konaných 24. októbra 2017 a 17. januára 2018. Posledné pojednávanie bolo po výsluchu poškodeného znovu odročené z dôvodu kolízie pojednávaní jedného z obhajcov.

26. Okresný súd vyniesol rozsudok na hlavnom pojednávaní 1. marca 2018.

IV.

Právomoc ústavného súdu, zákonné a judikatúrne východiská a vyhodnotenie postupu okresného súdu

27. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

28. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

29. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13, § 16 až § 28, § 32 až § 248, § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

30. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

31. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

32. Ústavný súd pripomína, že z obsahového hľadiska medzi „právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a „právom na prerokovanie veci v primeranej lehote“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnej odlišnosti (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02, I. ÚS 132/03).

33. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu

alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

34. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (*Pfleger proti Českej republike rozsudok z 27. 7.2004 č. 58116/00*) pokiaľ poškodený uplatní svoj nárok na náhradu škody riadne a včas v rámci trestného konania, spadá toto konanie a rozhodovanie o nároku poškodeného pod ochranu čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. a tiež I. ÚS 18/06, IV. ÚS 44/06, II. ÚS 917/2016).

35. Povinnosť súdu postupovať v trestnom konaní pri prejednávaní veci tak, aby trestná vec bola ukončená v primeranej lehote, vyplýva z ustanovenia § 2 ods. 7 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

36. Judikatúra ústavného súdu ustálila, že pri skúmaní, či v konkrétnom súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a teda či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je potrebné zohľadniť konkrétne okolnosti jednotlivého prípadu podľa troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval i v predmetnej veci.

37. Ku kritériu zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že predmetná trestná vec nebola ani skutkovo ani právne mimoriadne zložitou. Súd mal k dispozícii dostatok dôkazov vrátane svedkov, aby mohol vec objasniť po skutkovej stránke v primeranom čase.

S ohľadom na skutkový stav nevykazovala vec ani po právnej stránke také okolnosti, ktoré by ju vyčleňovali z obvyklej rozhodovacej praxe všeobecných súdov týkajúcej sa trestného činu ublíženia na zdraví.

Napokon ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti nenamietal právnú či skutkovú zložitost' danej veci.

38. Pri hodnotení kritéria správania sťažovateľa v preskúmvanej veci ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Okresný súd vo svojom vyjadrení poukazoval na skutočnosť, že sťažovateľ so súdom určitý čas nekomunikoval. Ústavný súd však z obsahu spisu zistil, že sťažovateľ sám alebo prostredníctvom splnomocnenca upovedomoval súd už v roku 2012 o tom, že nie je spôsobilý účasti na pojednávaní z dôvodu vážnej psychickej poruchy vyvolanej práve súdeným skutkom a doložil tieto tvrdenia i lekáorskými správami. Skutočnosť, že konajúci súd pristúpil k znaleckému preskúmaniu zdravotného stavu sťažovateľa až po 2 rokoch, nemožno pričítať na ťarchu sťažovateľa. Nevhodnosť účasti sťažovateľa na hlavných pojednávaniach bola preukázaná znaleckým dokazovaním. Bolo teda povinnosťou súdu využiť prostriedky dané mu zákonom a organizovať konanie tak, aby bolo možné uskutočniť výsluch poškodeného bez priamej konfrontácie s obžalovanými.

Ústavný súd nenašiel výrazné priet'ahy, ktoré by bolo možné pričítať sťažovateľovi.

39. Napokon ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

40. Ústavný súd sa podrobne oboznámil s priebehom napadnutého konania a zistil, že okresný súd priebežne konal o návrhu sťažovateľa a priebežne i nariad'oval pojednávania.

Hlavné pojednávanie však bolo neustále a opakovane z rôznych dôvodov odročované až celková doba konania dosiahla temer 7 rokov.

41. Ústavný súd musí konštatovať, že postup okresného súdu sa vyznačoval neefektívnosťou. O odročeníach súd rozhodol opakovane z dôvodov na strane obhajoby (kolízia pojednávania, práceneschopnosť ale iné prekážky – dovolenka, porucha automobilu), a tiež na strane súdu (zmena zákonného sudcu, neúčast' prísediacich alebo opakované nesprávne vykázané doručenie predvolania obhajobe). Je vecou súdu, aby organizoval súdne konanie v trestných veciach tak, aby zabezpečil ukončenie vecí v primeranom čase. Je vecou súdu, aby nariad'oval termíny hlavného pojednávania po predchádzajúcej dohode s obhajcom tak, aby nedochádzalo ku kolíziám, a to najmä v prípade predvídateľných udalostí, ako sú dovolenky či pojednávania v iných veciach.

42. V súvislosti s opakovaným odročovaním z dôvodu práceneschopnosti obhajcu je taktiež vecou súdu vyhodnotiť, či zo strany obhajoby nejde o tzv. obštrukcie, a následne uplatniť príslušné ustanovenia Trestného poriadku (napr. inštitút náhradného obhajcu).

K postupu obhajoby ústavný súd poukazuje i na uznesenie predsedníctva Slovenskej advokátskej komory 7/2/2009 zo 6. februára 2009 o postupe advokáta v prípadoch prekážky podľa zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého ak advokát v priebehu šiestich kalendárnych mesiacov viac ako 2-krát ospravedlní svoju neúčast' na pojednávaní v trestnom konaní z dôvodu prekážky týkajúcej sa zdravotného stavu a neurobí vhodné opatrenie na zabezpečenie obhajoby, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia.

43. Ústavný súd považuje za nevyhnutné v kontexte danej veci zdôrazniť, že trestné konanie je založené na princípe neprerušiteľnosti hlavného pojednávania (ustanovenie § 247 a § 277 Trestného poriadku). Tento princíp vychádza zo základných zásad trestného procesu, a to najmä zásady bezprostrednosti v spojení so zásadou prejednávania vecí v primeranej lehote. Súd má rozhodovať na základe bezprostredného dojmu, ktorý získa

z dôkazov vykonaným pred ním na hlavnom pojednávaní. Len výnimočne sa pripúšťa inštitút odročenia hlavného pojednávania, a to zo závažných dôvodov.

44. Súdržnosť systému trestného procesu vychádza zo skutočnosti, že základné zásady, ktoré ho ovládajú, sú v rovnováhe. Ak niektorá z nich neprimerane ovládne konanie, spravidla tým utrpí iná. Plynutím času sa strácajú pamäťové stopy svedkov, dôkazy strácajú na sile, čo nepochybne ohrozuje bezprostrednosť konania, ako aj schopnosť súdu zistiť skutkový stav v miere nevyhnutnej pre spravodlivé rozhodnutie.

45. Rozvoľňovaním doby trvania trestného procesu sa nepochybne stráca i výchovný účel trestného konania. Stráca sa vzťah medzi spáchaným skutkom a trestom zaň uloženým. Doba, v ktorej sa účastníkom konania dostane konečného rozhodnutia vo veci, má tiež zásadný vplyv na vnímanie spravodlivosti trestnej justície. Čím je táto doba dlhšia, tým viac sa stráca pocit spravodlivosti, a to nielen vo vnímaní účastníkov konkrétneho konania, a to najmä poškodeného, ale i verejnosti. Ak trestná vec nevykazuje po stránke skutkovej alebo právnej znaky mimoriadnej zložitosti, je neprípustné, aby hlavné pojednávanie v trestnej veci trvalo temer 7 rokov.

46. S ohľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že celková doba konania na prvostupňovom súde nebola primeraná a nezodpovedala požiadavkám plynúcim zo sťažovateľom namietaného porušenia označených základných práv. Uvedené konštatoval napokon i odvolací súd, ktorý neprimeranú dobu konania zohľadnil pri ukladaní trestu obžalovaným.

V.

Posúdenie veci ústavným súdom

K bodu 1 výrokovvej časti nálezu

47. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci

bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

48. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. V čase rozhodovania ústavného súdu bol už v konaní vyhotovený rozsudok vo veci, ktorý bol zaslaný sporovým stranám, čím bolo konanie pred okresným súdom skončené. Ústavný súd preto nenariadil okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, ako to požadoval sťažovateľ.

K bodu 2 výrokovej časti nálezu

49. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

50. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

51. Podľa § 135 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

52. Sťažovateľ žiadal priznať mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 094,20 € z dôvodu, že právna neistota spôsobená zbytočnými priet'ahmi v konaní, v ktorej sa sťažovateľ dlhodobo nachádza, mu spôsobila materiálnu, ako aj nemateriálnu ujmu.

53. Vychádzajúc z dĺžky napadnutého konania a s ohľadom na neefektívny postup konajúceho súdu, ktorý svojím postupom v konaní zásadným spôsobom prispel k neprimeranej dĺžke konania, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci sú dané dôvody na priznanie finančného zadosťučinenia. Pri ustálení sumy ústavný súd prihliadal na celkovú dobu napadnutého konania, jeho priebeh a mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých priet'ahoch. Zásadnými skutočnosťami pre výšku zadosťučinenia ústavný súd považoval význam konania pre sťažovateľa, ako aj skutočnosť, že okresný súd odkázal po temer 7 rokoch konania sťažovateľa s jeho nárokom na civilné konanie a toto svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil. Pre sťažovateľa takéto rozhodnutie súdu bude znamenať ďalšie predlžovanie stavu neistoty (*porovnaj Torri proti Taliansku, rozsudok z 1. júla 1997*). S ohľadom na jeho psychický stav takéto rozhodnutie o nároku poškodeného nemožno považovať za vhodné.

54. Ústavný súd je toho názoru, že okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 5 000 €, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu. Vo zvyšnej časti jeho žiadosti ústavný súd sťažovateľovi nevyhovel (bod 4 výroku nálezu). Ústavný súd vychádzal pri stanovení výšky finančného zadosťučinenia zo svojej judikatúry (napr. I. ÚS 4/06, IV. ÚS 275/05 a I. ÚS 139/06).

VI.

Trovy konania

55. Ústavný súd rozhodol o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľovi vznikli v konaní pred ústavným súdom.

56. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

57. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

58. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 153,50 € a režijný paušál v sume dvakrát po 9,21 €. Celková hodnota náhrady trov konania tak predstavuje sumu 325,42 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

59. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

60. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu